

Nr 324

Av herr Hedlund m. fl., om åtgärder för att underlätta konsolidering och självfinansiering av jordbruk.

(Lika lydande med motion nr 254 i Första kammaren)

För att en effektiv rationalisering av jordbruket skall kunna genomföras är det nödvändigt att företagen inom näringsgrenen ges ökade möjligheter till konsolidering och självfinansiering. Skattereglernas utformning är sålunda en faktor av stor betydelse från jordbrukspolitiska synpunkter. Nuvarande avskrivningsregler och bestämmelser om resultatutjämning och uppbyggnad av investeringsmedel har för jordbruket i det stora hela en sådan innebörd att de knappast på önskvärt sätt kan främja näringsens utveckling. Dessa förhållanden blev inte beaktade genom fjolårets stora jordbrukspolitiska reform. Med den strävan till en intensiv rationalisering, som nämnda reform bör sägas ge uttryck åt, är det enligt vår mening angeläget att man skyndsamt skapar ökade möjligheter för jordbruket till konsolidering och självfinansiering.

Det har genom olika undersökningar konstaterats att jordbrukets byggnadsbestånd inte kan sägas svara mot de krav som utvecklingen ställer. Befintliga byggnader och anläggningar har inte kunnat förnyas i tillräcklig utsträckning. Jordbrukets driftbyggnader måste förnyas i väsentligt snabbare takt, om de skall kunna motsvara kraven på rationalisering och teknisk anpassning.

Orsaken till att byggnader och anläggningar inte kunnat förnyas på önskvärt sätt är till stor del att söka i hämmande avskrivningsregler. I övervägande antalet fall sker avskrivning på lantbrukets driftbyggnader med 1 % på ett schablonmässigt beräknat värde — det taxerade jordbruksvärdet minskat med den del av skogsmarksvärdet som överstiger 25 000 kronor. Dessutom kan särskilt avdrag medges på i byggnaderna installerade fasta maskiner och andra fasta inventarier.

Nämnda avdragsregler för värdeminskning av ekonomibygnader i jordbruket förutsätter en avskrivningstid som kan beräknas vara ungefär dubbelt så lång som byggnadernas ekonomiska livslängd. I genomsnitt blir avskrivningen mindre än 50 % vid konstant penningvärde. De nuvarande schablonbestämmelserna innebär sålunda att amortering av lån, som upptages för investeringar i ekonomibygnader, i stor utsträckning måste ske med beskattade inkomster. Nuvarande regler ger också en mycket ojämnt fördelad avskrivningsrätt. Det är vidare tydligt att den spänning som redan tidigare förelegat mellan kostnadsläget för nybyggnader och det genomsnitt-

liga marknadsvärdet på befintliga byggnader relativt förstorats på grund av byggnadskostnadernas stegring, vilken i jordbruket inte åtföljts av en motsvarande stegring av marknadsvärdet.

De med nuvarande avskrivningsregler begränsade möjligheterna att i rimlig takt verkställa avskrivningar på nyuppförda driftbyggnader har också lett till att lantbrukarna av skatteekonomiska skäl föredrar att underkasta befintliga byggnader kostnadskrävande reparationer, vilket från driftekonomiska synpunkter på sikt kan utgöra en otillfredsställande lösning. Denna snedvridning skulle upphöra, om avskrivningsreglerna i tillräcklig grad beaktade den ekonomiska varaktighetstiden.

I fråga om driftbyggnader skall särskilt beaktas att en modern ekonomibyggnad bör vara anpassbar till varje produktionsinriktning, som i en viss situation ger det bästa ekonomiska resultatet. Detta innebär ofta att inredningen i en byggnad i samband med en sådan anpassning måste bli föremål för utbyte. Med nuvarande bestämmelser utgör inredning i ekonomibyggnad normalt fastighetstillbehör, vilket medför att avskrivningen på inredningen följer reglerna för byggnad och följaktligen blir helt otillräcklig. Den nuvarande gränsdragningen mellan vad som är att hänföra till byggnad som fastighetstillbehör och vad som är löst inventarium är dessutom svår att verkställa. I ett realistiskt avskrivningssystem för lantbrukets driftbyggnader bör särskild avskrivning verkställas på byggnadskroppen och särskild avskrivning göras på inredningen. Avskrivningstiden bör bestämmas helt med utgångspunkt i den ekonomiska livslängden, vilken i fråga om inredning torde vara omkring 10 år.

Över huvud taget medför nuvarande bestämmelser ofta svårigheter för istandsättande av jordbrukets driftbyggnader till en nivå som kan anses motsvara en rationell användning. Avdrag för reparationskostnader vägras ofta när annat byggnadsmaterial än det ursprungliga används eller när mindre omdisponeringar av byggnader företas. Följden härav blir naturligtvis i många fall att reparationsarbetena — för att största möjliga skatteavdrag skall erhållas — mera tar sikte på att återställa byggnaden i dess ursprungliga skick än att få byggnaden i ett skick som motsvarar tidens standard och kravet på rationellt utnyttjande. Det måste anses föga tillfredsställande att ägaren får avdrag för kostnader, som likväl inte medger ett ändamålsenligt utnyttjande av byggnaden, medan avdrag vägras, om ett motsvarande belopp används för att sätta byggnaden i stånd genom viss ombyggnad eller omändring, så att den skall motsvara kraven på en rationell användning. Enligt vår mening är det angeläget att frågan om gränsdragningen mellan avdragsgilla och icke avdragsgilla kostnader för byggnadsarbeten överses.

För markanläggningar medges för närvarande avskrivning endast i fråga om täckdikningar och skogsvägar. Andra markanläggningar får inte avskrivas. Jordbrukets investeringar i markanläggningar tenderar att öka starkt, bl. a. i fråga om vattenvårdande åtgärder. Det är dessutom med nu-

varande regler svårt att verkställa gränsdragning mellan vad som är att hänföra till byggnad och vad som är markanläggning. Det synes oss rimligt att alla markanläggningar får bli föremål för värdeminskningssavdrag med anskaffningskostnaden som underlag.

Beträffande maskiner och inventarier har man det stora problemet i att avskrivningen skall ske på tillgångarnas historiska anskaffningsvärde. Under tider med fallande penningvärde kan denna metod inte ge tillfredsställande möjligheter att efter utvecklingens krav förnya maskinbeståndet. Enligt vår mening är det här angeläget att söka komma fram till ett system som medger avskrivning på återanskaffningsvärdet.

Jordbruksrationaliseringen beräknas leda till att betydande arealer odlad mark kommer att planteras med skog. Enligt nuvarande regler medges inte avdrag för kostnad för skogsplantering av odlad mark. Dessa avdragsregler överensstämmer inte med den princip som tillämpas på intäktssidan, nämligen att all tillväxt blir beskattad. Någon principiell skillnad mellan kostnad för utsäde vid växtodling och för skogsplanter kan ju inte gärna sägas föreligga. Det ter sig då naturligt att full avdragsrätt skall föreligga för kostnad för skogsplantering, oavsett om marken tidigare varit skogbevuxen eller ej.

Den specialisering av driften som i allt större utsträckning kan förväntas kommer att göra jordbruksföretagen allt känsligare för t. ex. klimatiska förhållanden och andra faktorer, som ligger utanför företagsledarens möjligheter att påverka. Mellan olika år kan inkomstvariationerna bli stora. För ett rationellt jordbruk är det av stor vikt att möjligheter kan skapas till en effektiv resultatutjämning. Jordbruket har i det stora hela inte de möjligheter till uppbyggnad av medel som investeringsfonderna ger industrin. För jordbrukarna i allmänhet finns visserligen möjligheten till skogskonto, som varit mycket tjänligt för sitt ändamål men inte kan utgöra en lösning av den större frågan om tillräckliga konsolideringsmöjligheter för jordbruksnäringen.

Rätten till en mera allmän resultatutjämning genom kontometoden skulle vara av stor betydelse för jordbruket. Ett jordbrukskonto skulle erbjuda en praktisk väg att för de enskilda jordbrukarna ordna en utjämning mellan goda och dåliga inkomstår. Genom kontometoden skulle jordbrukarna få en motsvarighet till de investeringsfonder som aktiebolag och ekonomiska föreningar med viss skattefrihet får inrätta för vissa investeringsändamål. Då skogskontolagstiftningen redan tillämpats under åtskilliga år med gynnsamma resultat, bör det vara möjligt att inom snar framtid fatta beslut om införande av rätt till jordbrukskonto för en mera allmän resultatutjämning och konsolidering.

Bristande möjligheter till avskrivningar och till resultatutjämnande avsättningar måste givetvis dämpa viljan och möjligheterna att genomföra önskvärda effektiviseringsåtgärder i jordbruket. Av vår framställning har framgått att de nuvarande bestämmelserna på dessa områden är alltför

otidsenliga inför en önskvärd jordbruksrationalisering och att de bör ersättas med regler som bättre tillgodoser det moderna jordbrukets krav på möjligheter till konsolidering och självfinansiering. En förutsättning för ett rationellt jordbruk är en långtgående modernisering av avskrivningsreglerna. I fråga om driftbyggnaderna bör avskrivningsreglerna bättre anpassas till den ekonomiska varaktighetstiden genom en förhöjd avskrivningsprocent, särskilt för byggnadens initialskede. För byggnadens inredning bör medges särskild avskrivning. Vidare bör man, såsom framhållits, söka finna en lämpligare gränsdragning mellan avdragsgilla och icke avdragsgilla kostnader för byggnadsarbeten, rättvisande möjligheter till avskrivningar av kostnader för markanläggningar och skogsplantering samt ett system som medger avskrivning av maskinkostnader efter återanskaffningsvärdet. Slutligen är inrättande av möjligheter till ett jordbrukskonto av mycket stor betydelse.

De frågor som vi här har aktualiserat är sådana att de kan förväntas bli behandlade av företagsskattutredningen mer eller mindre ingående. Denna utredning kan enligt riksdagsberättelsen beräknas avge betänkande under 1968 beträffande en väsentlig del av det här berörda området, nämligen avskrivningsreglerna i fråga om fast egendom. Det är naturligtvis också värt att uppmärksamma att de av oss aktualiserade problemen gäller i stort sett hela näringslivet, särskilt de mindre företagen. Vi anser dock att jordbruket till följd av fjolårets stora jordbrukspolitiska beslut befinner sig i ett läge som kräver skyndsamma åtgärder för förbättrade möjligheter till konsolidering och självfinansiering, så att den önskvärda effektiviseringen kan uppnås. Förslag till sådana åtgärder bör i anslutning till företagsskattutredningens arbete kunna utformas så skyndsamt att det kan föreläggas 1969 års riksdag.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till 1969 års riksdag om samlade åtgärder för ökade möjligheter till konsolidering och självfinansiering i jordbruket i syfte att främja rationalisering och effektivisering av jordbruksdriften i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 24 januari 1968

<i>Gunnar Hedlund (cp)</i>	<i>Lars Eliasson (cp)</i>	<i>Nils G. Hansson (cp)</i>
	i Sundborn	i Skegrie
<i>S. G. W. Wahlund (cp)</i>	<i>Sven Vigelsbo (cp)</i>	<i>Gustaf Svensson (cp)</i>
		i Vä
<i>Gunnar Larsson (cp)</i>	<i>John Eriksson (cp)</i>	<i>Johannes Antonsson (cp)</i>
i Luttra	i Bäckmora	